

Viimati uuendatud / Last updated: 18.04.2011

**10. rakenduslingvistika
kevadkonverents
28.–29. aprill 2011, Tallinn**

TEESID

... ..

**EAAL 10th Annual Conference
April 28-29, 2011, Tallinn, Estonia**

ABSTRACTS

doi:10.5128/ERYteesid.X

ISBN 978-9949-21-762-5

Eesti Rakenduslingvistika Ühing
Tallinn 2011

SISUKORD

Task-based language teaching: the way forward or just another passing fad?	6	
Nick Andon (Programme Director, MA in ELT & Applied Linguistics, Department of Education & Professional Studies, King's College London)		
Keelekeskkonna hõrenevad võrgustikud: keeleidentiteedi lagunemine ja ülesehitamine vepsa keele näitel	6	
Riho Grünthal (Helsingi Ülikool)		
Vene keel Baltikumis	6	
Martin Ehala (Tartu Ülikool)		
Effective training practices in reading education with different languages	7	
Ulla Richardson (University of Jyväskylä)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE:		
Acquisition of causatives in Estonian	8	
Reili Argus (Tallinn University)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Pronouns and reference in Estonian children narratives		8
Helen Kirsipuu, Renate Pajusalu, Piret Soodla (Tartu Ülikool)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Narrative language at preschool age		9
Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Comprehension and production of Lithuanian relative clauses (RC)		9
Ineta Dabašinskienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Morphological profiles of monolingual Estonian children with language impairment and Russian-Estonian sequential bilingual children with typical development view		10
Merit Hallap, Marika Padrik (University of Tartu)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Question reformulations in Russian and Lithuanian child-directed speech		11
Victoria V. Kazakovskaya (Institute for Linguistic Studies, Russian Academy of Sciences), Ingrida Balčiūnienė (Centre for International and Multilingual Communication, Vytautas Magnus University)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Early acquisition of <i>wh</i>-questions in Lithuanian		11
Eglė Krivickaitė, Ineta Dabašinskienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)		
LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE (POSTER): Early Linguistic Development in Temporal Domain		12
Sirli Parm (University of Tartu)		
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Linguistic landscapes and tourism in the Baltic states: a transformation from Russian to English?		13
Heiko F. Marten (Institute for Germanic-Romance Languages and Cultures, Tallinn University)		

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Asymmetrical interaction in Immigration Offices: a comparative study in Germany and Estonia	13
Astrid Porila (University of Hildesheim)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-Russian code-switching in Live Journal blogs in and outside Estonia	14
Anna Verschik (Tallinn University)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Meta-devices in Estonian-Russian Receptive Multilingualism	14
Daria Bahtina (University of Utrecht)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-French code-switching in blogs	15
Veronika Paljasmaa (Tallinn University)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Languages at Work: New Trends in Lithuanian Cities	16
Meilutė Ramonienė (Vilnius University)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Sociolinguistic situation in the Evenki region. Language and identity in the situation of language shift	17
Nadezhda Mamontova (Institute of Anthropology and Ethnology, Russian Academy of Sciences)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Translation of names in childrens cartoons	17
Ligita Judickaite-Pasvenskiene (Tallinn University)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Language situation in Latvia: the results of language monitoring 2004– 2009	18
I. Druviete, J. Valdmanis, G. Kļava (University of Latvia, Latvian Language Agency)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Code-switching in Finnish–Estonian conversational reported speech	18
Maria Frick (University of Helsinki), Helka Riionheimo (University of Western Finland)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: The impact of the language-in-education policy in the Finno-Ugric Republics of the Russian Federation on the linguistic communities	19
Konstantin Zamiatin (University of Helsinki)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: First, second, foreign, regional? Language maintaining strategies for Sorbian(s).....	20
Tatiana Bogomolova (European University, St. Petersburg)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Linguistic biographies of Estonian language learners.....	21
Triin Kibar (Tallinn University)	
WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Hellou* code-copying: English elements in Estonian in internet texts.....	22
Eesti Rakenduslingvistika Ühing www.rakenduslingvistika.ee ery@eki.ee	

Marja Vaba (Tallinn University)

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Mida annab keelekasutusvariantide võrdlev uurimine?	23
Pille Eslon (Tallinna Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Suundumustest teise keele omandamise uurimises ja nende kajastustest Eestis	23
Annekatriin Kaivapalu (Jyväskylä Ülikool / Tallinna Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Ülesanne vs. harjutus ülesandepõhises keeleõppes	24
Ingrid Krall (Tallinna Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: ScriptLog teadlikuma ja efektiivsema võõrkeeles kirjutamise arendamise vahendina	25
Olga Pastuhhova (Tallinna Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Eesti kooliõpilaste võõrkeeles õppimise motivatsioon Viimsi keskkooli näitel	25
Juan Carlos Pérez (Tallinna Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Tähenduslääbirääkimiste võimalikkusest algajate eesti keele õppijate ja emakeelekõnelejate interaktsioonis	26
Raii Pool (Tartu Ülikool)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Studying L2 writing in different domains of language – the Cefling project	27
Marja Seilonen (University of Jyväskylä)	
TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Sõnaliigid ja grammatilised vormid vene emakeelega õppijate loovtöodes	27
Alisa Shmeleva (Tallinna Ülikool)	
POSTER: Recontextualization of discourse of knowledge-based society and lifelong learning in Estonia	28
Katrin Aava (Tallinna Ülikool)	
Konstruksioonisõnastik – keeleõppe tugi ja tulemus	29
Anne Arold (Tartu Ülikool)	
Leksikograafiline tarkvara Sketch Engine verbide süntagmaatiliste seoste ja lausemallide tuvastamise vahendina	29
Jelena Kallas (Eesti Keele Instituut, Tallinna Ülikool)	
Describing Phrases in Terms of Syntactic Models on the example of the Russian Language	30
Maria Khokhlova (St. Petersburg State University)	
Implementing Critical Thinking and Cultural Awareness in the Foreign Language Learning Context.....	32
Tatjana Kobanova (Tallinn Karjamaa Gymnasium), Liljana Skopinskaja (University of Tallinn)	
Korduvuse tasandid suulises diskursuses	32
Dmitri Kulakov (Tartu Ülikool)	

Mõningaid näpunäiteid eesti keele mineviku liitajavormide kasutamiseks vene-eesti tõlkes	33
Sirje Kupp-Sazonov (Tartu Ülikool)	
Eesti-vene õpilase ÕS.....	34
Tiina Leemets (Eesti Keele Instituut)	
Eesti keele grammatikakorrektori rakendus erinevatel tekstidetüüpidel	34
Krista Liin (Tartu Ülikool)	
Eesti sünovara visualiseerimisest.....	35
Ahti Lohk, Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)	
Sina võta siin niikaua see. Direktiivisekventsid isa ja lapse suhtluses	35
Andriela Rääbis (Tartu Ülikool)	
Eesti 15-aastaste õpilaste lugemisoskus ja seda mõjutavad tegurid	36
Helin Puksand (Tallinna Ülikool)	
POSTER: <i>Selkokieli</i> mõistest	36
Egle Pullerits (Tartu Ülikool / Keelehooldakeskus)	
Poolautomaatne teadmusbasisse konstrueerimine dialoogsüsteemidele.....	37
Raul Sirel (Tartu Ülikool)	
Meili haldamise lihtsustamine keeletehnoloogia abil	37
Tõnu Tamme (Tartu Ülikool)	
Mis keelde me tõlgime? Lühiuurimus tõlkele ja algupärasele tekstile omistatavatest omadustest	38
Marju Taukar (Tallinna Ülikool)	
Kits kärneriks ehk terminoloog leksikograafide tööriista kallal	39
Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut)	

Task-based language teaching: the way forward or just another passing fad?

Nick Andon (Programme Director, MA in ELT & Applied Linguistics, Department of Education & Professional Studies, King's College London)

Over the last 50 years, our field has seen a series of methods and approaches come and go in rapid succession, sometimes without having much effect on the real lives of teachers and learners. The latest of these, TBLT, is considered by some to be the “new orthodoxy” and the natural development of communicative language teaching. Widely mentioned in curriculum documents, teacher’s handbooks and teaching materials, the approach is supported by a wealth of SLA research. However, it is not always easy (or even advisable) to transfer research and theory into pedagogy.

This paper first defines TBLT as an approach and examines the underlying principles, theories and research. It then analyses how this approach has been put into practice in different contexts and discusses the need for teachers, teacher educators and researchers to work together on the development of the approach and the research agenda.

Keelekeskkonna hõrenevad võrgustikud: keeleidentiteedi lagunemine ja ülesehitamine vepsa keele näitel

Riho Grünthal (Helsingi Ülikool)

Keelekeskkonda puudutavad muutused ja inimeste sotsiaalsete võrgustikkude ulatumine vanadest geograafilistest tuumaladest väljapoole on suurendanud vähemuskeelte taandumist. Küsimused hõlmavad nii seda, kas vähemuskeeltele on võimalik kindlustada võrdseid õiguseid enamuskeeltega, kui ka seda, kas vähemuskeelte kõnelejad peavad ise otstarbekaks oma emakeele igapäevast kasutust.

Vaatlen lähemalt oma ettekandes vepsa keele näitel keeleliste võrgustikkude tähendust vepsa keelekeskkonnale ja nendega seotud vähemuskeele perspektiive.

Vene keel Baltikumis

Martin Ehala (Tartu Ülikool)

Ettekanne annab ülevaate aastatel 2008-2010 toimunud ulatusliku etnolingvistilise vitaalsuse kvantitatiivuuringu tulemuste sellest osast, mis puudutab vene keele kasutust, kasutuse taju ja hoiakuid vene keele suhtes Baltimaades. Uuringus osales ligi 2900 isikut kolmest Balti riigist, eesmärgiks oli saada andmeid Balti riikide kaheksa etnilise rühma – eestlaste, Eesti venekeelsete, lätlaste, Läti venekeelsete, latgalite, leedulaste, Leedu venekeelsete ja poolakate kohta.

Ettekanne analüüsib mainitud etniliste rühmade liikmete hinnanguid oma vene keele kasutuse kohta erinevates suhtlusvaldkondades (perekonnas, sõprade ja töökaaslastega, olmesituatsioonides ning kultuuri ja meedia tarbimisel); hinnanguid vene keele kasutusulatussele vastava asukohariigi hariduses ja meedias ning vene keele

väärtustatuse kohta ühiskonnas, samuti küsimuse osas, kas vene keel peaks olema teine riigikeel.

Effective training practices in reading education with different languages

Ulla Richardson (University of Jyväskylä)

Research has shown that developmental dyslexia, a serious difficulty in acquiring fluent reading skills despite adequate intelligence, good educational opportunities, and no obvious sensory/neurological damage, affects a substantial proportion of individuals (3–12%) throughout their life span. Nearly 1/3 of children globally face serious challenges in reading acquisition. These challenges stem both from learning disabilities (e.g., dyslexia) and from educational systems that do not have the resources and knowledge to adequately prepare children to read.

The possibility of preventing reading disorders by early interventions has lead researchers such as us in the Jyväskylä Longitudinal Study of Dyslexia (JLD) to look for indicators of reading problems at a time before children would normally receive instruction in reading. The knowledge gained from JLD underscores that one of the strongest predictors of reading skills is readiness of the child to store letter-sound knowledge. Another relevantly recent discovery is that the orthographies of the languages have a significant effect on both the method for and rate of learning to read.

Taking onboard these central issues for learning to read the new game-like training methods were developed in Jyväskylä. The method aims to preventively strengthen the readiness to acquire reading skills among at risk children by focusing on training the connections between items of written and spoken language. The preventive training of the association building is administered in the context of enjoyable computer and mobile games. It is hypothesised that the intensive practice during short but frequent playing sessions 1-2 months before school entry helps to minimize the lag behind peers that is faced by at risk children without such preventive practice. Overall, our recent results of such preventive training among thousands of Finnish children have been promising.

Here findings from behavioural as well as brain studies are presented from intervention studies using the technologies in five different language contexts.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Acquisition of causatives in Estonian

Reili Argus (Tallinn University)

This study address the question how Estonian speaking children acquire verb category of causatives. Several studies to-date have looked at causative-formation, most of them have used experimental data (see for example Allen 1998), but less have looked at longitudinal data. Longitudinal speech samples of two Estonian speaking children, ages 1;7-3;0, audio-recorded at home in varied situations, are analyzed.

Estonian has both analytic and synthetic means for expressing causation. The present study explores which structural means children use to express causation across development, it explores whether early on children prefer more analytic, semantically transparent forms to more synthetic and opaque forms of marking “CAUSE”, how these preferences change over time and which aspects of causative-formation can be considered as the impact of child directed speech.

Although the preference of more analytic causatives in early period of acquisition could originate from the fact that these forms are more transparent, Estonian children do not always prefer the analytic means. These findings are explained in terms of the intricate interplay between formal complexity and frequency in CDS in that when the least complex option matches CDS it is used early but when the two do not match, children adopt the least complex form first.

References

Allen, S. E. M. 1996. Acquisition of causatives in Inuktitut. – E. Clark (ed.). Proceedings of the 27th Annual Child Language Research Forum, 51–60.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Pronouns and reference in Estonian children narratives

Helen Kirsipuu, Renate Pajusalu, Piret Soodla (Tartu Ülikool)

In our presentation we will analyse the structure and use of NPs in narratives of Estonian children in comparison with adult narratives. In Estonian, similarly to many other languages, a group of frequently used pronouns functions as a device for minimal reference and for determining noun phrases for referential needs of ongoing discourse. The group consists of different types of pronouns – personal, demonstrative, possessive, and quantificational – and locative adverbs. The acquisition of these pronouns by 2-3-years-old children has been already studied by Maigi Vija. In Vija & Pajusalu (2009), some data of older children have been presented as well. However, the acquisition of pronouns as referential devices is a long process, which probably ends during school years.

In the study we will use oral picture-elicited narratives of 6-7 year old children (40 stories used already in Soodla, Kikas 2010) as the data and compare the usage of pronouns and other types of NP-s with adult stories gathered under the same task conditions.

Our data clearly shows that children use demonstrative, possessive and quantificational pronouns for referential purposes very rarely, whereas personal pronouns are used more frequently for referring to objects. However, it seems that in narratives children prefer to use full NPs instead of pronouns.

References

- Vija, M.; Pajusalu, R. 2009. Pronouns in Estonian Child Language. *Ad verba liberorum. – Linguistics & Pedagogy & Psychology*, 1 (1), 23–31.
- Soodla, P.; Kikas, E. 2010. Macrostructure in the Narratives of Estonian Children with Typical Development and Language Impairment. – *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53, 1321–1333. doi:[10.1044/1092-4388\(2010/08-0113\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2010/08-0113))

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Narrative language at preschool age

Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)

The paper deals with the main linguistic characteristics of Lithuanian preschoolers' narratives, which appear to be one of the most relevant criteria of general language development. The study was carried out in the framework of a national scientific project “Lietuvių vaikų kalba: įtakos ir tendencijos” [Lithuanian child language: influences and tendencies] (coordinated by Vytautas Magnus University and supported by a grant No. LIT-1-18 from the Research Council of Lithuania). The analysis was based on an experimental data of 24 Lithuanian preschoolers (6–7 years age). During the investigation, the children were tested individually; they were asked to tell a story according a special picture sequence. The stories were recorded, transcribed and annotated for an automatic analysis using CHILDES (Child Language Data Exchange System) tools. During the analysis, syntactic complexity, lexical diversity, and productivity (MLU_w, and type/ tokens ratio) of the narratives were investigated.

The results lead us to a general conclusion, that narrative language skills are completely (or almost) acquired at the preschool age. With a few exceptions, productivity (MLU_w and type/ token ratio) index was quite high, and semantic analysis indicated wide-ranging lexical diversity. However, complex structures (especially causal and temporal clauses) were still difficult to produce, but even these skills seem to be partially acquired.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Comprehension and production of Lithuanian relative clauses (RC)

Ineta Dabašinskienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)

In a number of studies, the acquisition of relative clauses (RT) shows different results regarding comprehension and production, with the latter usually delayed until the age of five. Our research will try to study both longitudinal corpora where the first utterances and later development and use of RCs will be observed; and the experimental study which will be in line of recent research studies on comprehension of Subject and Object RCs (see Friedmann, Novrogradsky 2004; Arosio et al. 2005).

For comprehension task the data from 72 Lithuanian pre-primary and primary schools children were collected and results show that children understand relative clauses quite well at the earlier age. However, they encounter difficulties even at later age for comprehension of Object RC. The experimental task we used for Lithuanian children is an adoptive version of German and Italian RC comprehension tests (see Sauerland, Guasti 2009).

**LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE:
Morphological profiles of monolingual Estonian children with
language impairment and Russian-Estonian sequential bilingual
children with typical development view**

Merit Hallap, Marika Padrik (University of Tartu)

Research at the interface of bilingual development and child language disorders has increased greatly in the past decade. One area of investigation is concerned with the overlap in linguistic characteristics between sequential bilingual children with typical language development and monolingual children with language impairment the same age (Paradis 2010).

This study examined whether and how the morphological profiles of bilingual and language impaired preschoolers differed.

73 Russian-Estonian sequential bilingual children and 63 monolingual Estonian speaking language impaired children aged 5-6 participated in the study. The children's accuracy and error types in production of the following grammatical morphemes in elicited speech were examined: singular genitive and partitive, plural partitive, singular essive and terminative cases of nouns; present and past tense, impersonal verbs. The elicitation probes were part of the Estonian Language Test for 5-6-year-olds (Padrik et al. 2008).

The results revealed that both groups showed similar grammatical profiles. Children with language impairment performed significantly worse in producing grammatical morphemes of verbs compared to morphemes of nouns. Such tendency was not found in the performance of bilingual children. Nonsignificant differences were found with respect to the distribution of error types by two groups in producing singular and plural partitive forms. The results provide information relevant to assessment procedures.

References

- Paradis, J. 2010. The interface between bilingual development and specific language impairment. – *Applied Psycholinguistics*, 31, 227–252.
doi:[10.1017/S0142716409990373](https://doi.org/10.1017/S0142716409990373)
- Padrik, M., Hallap, M., Mäll, R., Aid, M. 2008. Eestikeelne kõnearengu hindamise test 5-6-aastastele lastele. – M. Padrik, K. Palts, P. Häidkind (toim.). *Eripedagoogika: teadus ja praktika* 2008. Konverentsi teesid. 31.10.-1.11.2008. Tartu, 32–33.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Question reformulations in Russian and Lithuanian child-directed speech

Victoria V. Kazakovskaya (Institute for Linguistic Studies, Russian Academy of Sciences), Ingrida Balčiūnienė (Centre for International and Multilingual Communication, Vytautas Magnus University)

The main objective of the study was to analyze and compare question reformulations, which appear to be one of the typical parental strategies for communicating with young children in both Russian and Lithuanian.¹

Previous studies of CDS have indicated many similarities in conversational strategy between typologically closer languages – between Austrian-German and French, and between Lithuanian and Russian.² However, we still need more comprehensive investigation in order to be able to make an assessment of the possible connection between language type and caregiver strategy.

The analysis was based on Lithuanian and Russian longitudinal data (2;0–2;8). The transcribed corpora of “adult – child” conversations were annotated for multipurpose automatic linguistic analysis (CHILDES). During the investigation, the *pragmatic, functional* and *structural* features of parental question reformulations were analyzed.

Our analysis has shown that in both Lithuanian and Russian CDS, question reformulations are one of the most typical strategies for repeating children’s utterances (they comprise 21.6% of all question repetitions in Russian and 17.5% in Lithuanian). Question reformulations may be focused either on the form (*metalinguistic reactions*) or content (*conversational ones*) of a child’s previous utterance. Reactions to the content are more numerous than reactions to the form.

With the exception of a few differences in distribution, question reformulations in both analyzed CDS are generally used for the same purpose; their function and structure seem to be similar or even identical. This leads us to the conclusion that a correlation between parental conversational strategy and the type of language can be identified, i.e. adults speaking typologically, culturally and geographically closer languages demonstrate the same or similar strategy of conversation with their children.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE: Early acquisition of *wh*-questions in Lithuanian

Eglė Krivickaitė, Ineta Dabašinskienė (Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania)

This paper studies the early acquisition of *wh*-questions in Lithuanian. Acquisition of questions is determined by number of linguistic factors: syntax, semantics, pragmatic rules which are difficult to comprehend and produce for young

¹ The research was carried out with the financial support of the RF President's Foundation (grant 3433.2010.6 *The School of Functional Grammar in St. Petersburg*).

² The cross-linguistic project “Pre- and Protomorphology in Language Acquisition” supervised by W.U. Dressler (Austrian Academy of Sciences).

children. Taking a usage-based perspective on language (Tomasello 2003), this study investigates the acquisition of *wh*-questions and focuses on the influence of frequency and functional aspects on the children's acquisition.

In this study we examine the acquisition of *wh*-questions by two Lithuanian-speaking children, a boy Elvijus (1;4–2;6) and a girl Monika (1;8–2;8). The data is analyzed according to CHILDES (MacWhinney 2000).

All *wh*-questions used by children were divided into three groups: Subject and Object questions that children used more often, and the group of Adverbial modifiers that children used to identify the location, time, quantity, reason / purpose, or to describe the action or state. The analysis has shown that children mostly used subject question “who?” / “what” and Adverbial modifier question “where?”.

Most of the findings of our research correspond to the research into other languages, but traces typical for Lithuanian were observed as well.

LAPSEKEELE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE (POSTER): Early Linguistic Development in Temporal Domain

Sirli Parm (University of Tartu)

This poster discusses the acquisition of the category of time by Estonian children between ages 1 and 3. The discussion is based on a study of Estonian children recordings in the CHILDES database. The aim of the study is to find out which present, past and future tense forms and also which time adverbs appear in the speech of a child before the age of three and describe the functions in which these time adverbs occur in the child's speech.

A previous study (Argus, Parm 2010) has showed that Estonian children develop a clear distinction between past and non-past, the present tense forms are already understood by the four-year-olds while the past and future forms only by the six-year-olds.

The results of the study show that, when children begin to utilize tense morphology, they are capable expressing present tense forms at the same time with some time adverbs (*praegu*, *nüüd* ‘now’, *juba* ‘already’, *jälle* ‘again’, *veel* ‘still, yet’, *varsti* ‘soon’). Children incorporate the concepts of speech time, event time, and reference time into their increasingly complex capacity for temporal reference (Weist 2002: 84). When children are between about 1;7 and 3;0, they productively code relations between speech time and event time as shown in the longitudinal Estonian data.

References

- Argus, R., Parm, S. 2010. Eesti keele ajakategooria omandamisest – ajavormid ja ajasõnad. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 6, 25–41. doi:[10.5128/ERYa6.02](https://doi.org/10.5128/ERYa6.02)
- Weist, R. M. 2002. Space and time in first and second language acquisition: A tribute to Henning Wode. – P. Burmeister, T. Piske, A. Rohde (Eds.). *An Integrated View of Language Development: Papers in Honor of Henning Wode*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag Trier, 79–108.

**WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA:
Linguistic landscapes and tourism in the Baltic states: a
transformation from Russian to English?**

Heiko F. Marten (Institute for Germanic-Romance Languages and Cultures, Tallinn University)

My paper is based on a Linguistic Landscape project in six medium-size towns in the Baltic States: Narva and Pärnu in Estonia, Rēzekne and Ventspils in Latvia, and Alytus and Druskininkai in Lithuania. The main focus of the paper will be on the role of English and Russian as *lingua francas* and with regard to languages of tourism.

I will first report of a quantitative analysis of signs and of web sites relevant for tourists (hotels, tourism information centres etc.). These show that, next to the state languages, English is the most dominant language. Then, I will contrast these results with results from qualitative research based on interviews with individuals working in tourism and with passers-by. These reveal that underneath the surface, Russian still is by far much stronger than might be perceived superficially, not only as a language of local populations, but also as a *lingua franca* and as a language of tourism. The results also show that other languages are surprisingly rare, even in Lithuania close to the Polish border, and even classical tourism languages such as Finnish in Estonia or German or French. In this, there are also some remarkable differences between the three states, but also considerable similarities.

**WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA:
Asymmetrical interaction in Immigration Offices: a comparative study
in Germany and Estonia**

Astrid Porila (University of Hildesheim)

Similar to the communication between other administrative institutions and their clients the conversations in the Immigration Offices are extremely asymmetric in regards to the actants' institutional knowledge, their power and the degree by which they are affected by the decisions of the authority. The client-agent-communication in the Immigration Offices is intercultural as a rule and the client often acts under the conditions of foreign language usage.

My presentation addresses this field of action by means of contrastive analysis of authentic discourses collected in a German and in an Estonian Immigration Office. The analysis is grounded in theoretical and methodological framework of Functional Pragmatics.

Whereas German law determines German as the only language to be used in states' authorities, Estonian Immigration Office employees can make concessions to their clients and use L2, Russian.

I will discuss how the language used by authorities' employees affects and changes the asymmetry of the interaction at the service desks of both Immigration Offices.

References

Porila, Astrid; ten Thije, Jan D. 2007. Ämter und Behörden. – J. Straub, A. Weidemann, D. Weidemann (Eds.). *Handbuch interkulturelle Kommunikation und Kompetenz*. Stuttgart, Weimar, 687–699.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-Russian code-switching in Live Journal blogs in and outside Estonia

Anna Verschik (Tallinn University)

Multilingual computer-mediated communication has been mostly studied from perspectives of conversation analysis, youth language, or identity, while contact-linguistic perspective in this area has been seldom taken. Live Journal is a blog environment favoured by Russian-speakers from all over the world, including Estonia. Estonian-Russian code-switching in LJ blogs is instructive because (1) languages other than English are involved, whereas both languages in question have a developed inflectional morphology; (2) it provides a basis for comparison with the data of studies on Estonian-Russian code-switching in oral communication; (3) it sheds light on linguistic creativity and, therefore, intentionality in language change; (4) it involves two different orthographies, Cyrillic and Roman, and modifications thereof; (5) it allows collecting much needed data on a post-Soviet language contact situation.

The data is being collected from 2008 on. Surprisingly, not only Russian-speakers living in Estonia engage in Estonian-Russian code-switching but also Russian-speakers outside Estonia do that. The latter bloggers are either learners of Estonian and/or people interested in Finno-Ugric peoples and languages. I will demonstrate how code-switching patterns differ between the two groups. The point of departure is the concept of semantic specificity (Backus 2001). The more specific is an item, the better candidate it is for switching. I propose that semantic specificity is a relative phenomenon and depends on the context of use, individual preferences, and so on.

References

Backus, A. 2001. The role of semantic specificity in insertional codeswitching: evidence from Dutch-Turkish. – R. Jacobson (ed.). *Codeswitching Worldwide II*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 125–154.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Meta-devices in Estonian-Russian Receptive Multilingualism

Daria Bahtina (University of Utrecht)

Lingua receptiva (LaRa) is a ‘mode of multilingual communication in which interactants employ a language and/or a language variety different from their partner’s and still understand each other without the help of any additional lingua franca’ (Rehbein et al., to appear). Thus recipients establish understanding with ‘passive’ knowledge of the language of their interlocutor(s). The current paper presents data on

Estonian and Russian interactants and focuses on mechanisms that might enhance communication.

Since languages under investigation are not genetically related, they do not demonstrate mutual intelligibility (e.g. Haugen 1953). The communicative success therefore would largely depend on L2 pre-knowledge of interactants. Yet, the pilot study suggests that there could be other factors of influence. The experiment was designed as a Skype dialogue with interlocutors speaking their mother tongues. Validity of this method has been proven by occurrence of phenomena similar to already established patterns of Estonian-Russian communication (e.g. conventionalized multilingualism, Verschik 2008).

There are four meta-devices that have been elicited from the dataset and correlated with interactants' L2 proficiency (C-Test, Daller et al. 2002). The categories for these devices depict interaction of reality – individual assumptions – linguistic realisation (Rehbein, Kameyama 2003) and overall checking mechanism. The paper thus attempts to establish factors of success depending on proficiency of interlocutors. Results could be translated into other domains of oral communication, such as sales talk, information service, business communication, etc.

References

- Haugen, E. 1953. *The Norwegian Language in America: A Study in Bilingual Behavior*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Daller, H.; Treffers-Daller, J.; Ünalı-Ceylan, A.; Yıldız, C. 2002. The development of a Turkish C-Test. – James A. Coleman, R. Grotjahn, U. Raatz (eds.). *University Language Testing and the C-Test*. Bochum: AKS-Verlag, 187–199.
- Rehbein, J.; Kameyama, S. 2003. Pragmatik. – U. Ammon, N. Dittmar, K. Mattheier, P. Trudgill (eds.). *Sociolinguistics / Soziolinguistik. An International Handbook of the Science of Language and Society*. 2nd edition. *Handbücher Sprache und Kommunikation (HSK)*. Berlin etc.: de Gruyter, 556–588.
- ten Thije, J. D.; Rehbein, J.; Verschik, A. (to appear). – Special Issue on *Lingua Receptiva of the International Journal of Bilingualism*.
- Verschik, A. 2008. *Emerging Bilingual Speech: From Monolingualism to Code-Copying*. London: Continuum Publishers.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-French code-switching in blogs

Veronika Paljasmaa (Tallinn University)

The current paper studies Estonian-French code-switching in blogs of Estonians who are also fluent in French. More precisely, this paper will focus on the morphological integration of French words into Estonian.

Estonian is a language spelled as it is pronounced. French on the other hand is spelled very differently from how it is pronounced, which makes the morphological integration of French words into Estonian less than straight-forward. Blog-language is a good environment for looking into how native speakers of Estonian integrate the two languages in a very personal, unedited way and under less constraint of grammar rules

which reflects on a more natural and organic way in which Estonians switch codes between Estonian and French.

A deviation from the grammar norm is regularly considered a “mistake”. Yet these deviations reveal a great deal about what the author of a text is influenced by in his choices of spelling. There are several grammatical categories in the French language that do not exist in Estonian, (e.g. grammatical gender, the subjunctive mood, past imperfect and others). Looking into how Estonian-speakers integrate these categories into Estonian helps us better understand the influence of a person's first language on second and third language acquisition and on the effect later acquired languages have on the use of one's first language.

References

- Baron, Naomi 2008. *Always on: language in an online and mobile world*. Oxford: Oxford University Press.
- Gardner-Chloros, Penelope 2009. *Code-Switching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Danet, Brenda; Herring, Susan C. (Ed.) 2007. *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol 1997. *Duelling Languages: Grammatical Structure in Codeswitching*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol 2002. *Contact Linguistics: Bilingual Encounters and Grammatical Outcomes*. Oxford: Oxford University Press.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Languages at Work: New Trends in Lithuanian Cities

Meilutė Ramonienė (Vilnius University)

The restoration of independence in 1990 and accession to the European Union in 2004 have brought significant changes in Lithuania's socio-political life as well as its sociolinguistic situation. The status of Lithuanian as the state language and the new language policy has influenced language attitudes and behaviour of Lithuania's ethnic minorities, who have modified their language practices which also influenced their language choice. Not only ethnic minorities but also Lithuanians has changed their linguistic repertoire. Cities and towns experience the greatest impact of the changing variety of languages on offer; however, cities and towns are among those whose linguistic choice is most noticeable and influential for the whole of the society.

Based on a newly acquired data from surveys on language use and attitudes carried out in 2008-2009 in the largest cities of Lithuania (Vilnius, Kaunas and Klaipėda) and in 2010 in other Lithuanian towns, this paper aims to explore the language use at work. The paper will focus on the following issues: the repertoire of languages, languages choice at work interacting with colleagues and with customers; the relationship between language use and ethnic identity; the role of the age and the education factors in these processes.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Sociolinguistic situation in the Evenki region. Language and identity in the situation of language shift

Nadezhda Mamontova (Institute of Anthropology and Ethnology, Russian Academy of Sciences)

According to the All-Russian Population Census (2002), there are 35,527 citizens who identify themselves as Evenki in the Russian Federation, but only 7,580 Evenkis consider the Evenki language as a mother tongue. Recent sociolinguistic researches have revealed the rapid language shift and one of the highest rates of assimilation of Evenkis among other peoples of the North in Russia. In order to evaluate the level of endangerment of the Evenki language the series of linguistic expeditions in Siberia were conducted.³ The fieldwork has been done in villages of the Evenkisky district, Krasnoyarsk territory. During these expeditions⁴ a substantial amount of sociolinguistic and ethnological data was collected. Among other things these data showed the lack of language transmission and support from the state and educational system; it was not being taught in several settlements at all, in others the quantity of training was not sufficient. The residents do not have an access to different prints in the language.

Recently a few activists from Evenki run a campaign in order to support and promote the language revitalization. They organized a special school on the base of one of the reindeer brigade. The idea of passing a language to the younger generation through traditional skills is very popular among the indigenous peoples in Russia.

But there is still a discrepancy between actual and symbolic use of language. Language is rather a symbol of belonging to an ethnic community than an instrument of communication. In order to confirm ethnicity someone has to claim the importance of language, but are there possibility and necessity to use Evenki in daily life? What role does Evenki play nowadays? Is it still a marker of identity? I will try to find answers to the raised questions in my paper.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Translation of names in childrens cartoons

Ligita Judickaite-Pasvenskiene (Tallinn University)

Even though sometimes treated as non-translatable items, names, being proper nouns, cause quite a lot of problems for translators. Names are especially important in children's literature and cartoons as they can acquire additional meaning, moreover they can function as a means of characterization. This paper is aimed at presenting the contrastive analysis of English and Lithuanian in terms of name translation in children's cartoons. The strategies which are used by the subtitlers are presented and illustrated with examples, as well as the main problems in the translation of names are described. The analysis is based on approximately 100 anthroponyms which appear in

³ See more http://www.lcl.srcc.msu.ru/ENGLISH_VERSION/mainstream_pages/1_mainstream.htm

⁴ See more http://www.lcl.srcc.msu.ru/ENGLISH_VERSION/mainstream_pages/1_mainstream.htm

randomly chosen children's cartoons in which the source language is English and the language of the subtitles is Lithuanian.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Language situation in Latvia: the results of language monitoring 2004–2009

I. Druviete, J. Valdmanis, G. Kļava (University of Latvia, Latvian Language Agency)

Language situation in Latvia during the years 2004–2009 has been developed dynamically. That is why it is possible to notice some significant areas of improvement in terms of language policy.

High proficiency of minority representatives in the State language is increased from 47% in 2004 to 56% in 2009. There are only 8% of minority representatives in 2009 who didn't know Latvian at all.

As a result of bilingual education, the young generation (up to 25) knows Latvian even better than the elder one, (the unified system of education has been established in all schools of Latvia since 2004).

Nevertheless proficiency of Latvian language might be considered very high, so the main problem is the usage of Latvian in the whole society, including minorities.

Latvian as the State language has constant position in such sociolinguistic domains as government, armed forces, education, however the situation in service industry rises doubts. Since 2004 the role of Russian has been increased in this field, and in practice proficiency of Russian is the requirement for each position vacancy.

It is clarified during interviews with language policy experts that legal status of Latvian as the official language slowly becomes stronger and the tendency is positive.

Latvian as the official language experiences a lot of challenges today. The process of present globalization affects Latvian as well (especially after joining EU). Now everyday issues are language technologies, terminology, translations, demographic processes (emigration and immigration) and integration, development of individual multilingualism, and, certainly, the role of English in linguistic situation and prestige in the whole society.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Code-switching in Finnish–Estonian conversational reported speech

Maria Frick (University of Helsinki), Helka Riionheimo (University of Western Finland)

In this paper, we will present data from two groups of first generation Finns living in Estonia: 1) students and work-related migrants who had been living in Estonia 0–15 years at the time the data was collected in the 2000's; and 2) Ingrian Finns, who migrated to Estonia after World War II and had been living in the country for more than 50 years at the time of recording in 1990s. In both sets of data, there occurs juxtaposition of Finnish and Estonian elements, but the code-switching and language mixing patterns seem very different. Among the students and workers, code-

switching is often used as a contextualization cue: it marks a change in the speaker's relation to what is being said (see Gumperz 1982). In the case of Ingrian Finns, however, mixing occurs throughout the conversation and it is often impossible to distinguish the base language because of extensive mixing of morphological and syntactic constructions from both languages. It has been argued (Auer 1998) that in this kind of situations, code-switching loses its functional value so that it does not contextualize linguistic activities anymore. In this presentation, language mixing will be examined in one context where code-switching is widely used by multilingual speakers: the occurrences of reported speech. The preliminary observations suggest a significant difference between the data sets: the students and workers use code-switching to mark a change in footing, signalling a switch to the reported mode, whereas in the speech of the Ingrian Finns, reported speech does not seem to attract a special switch from one language to the other.

References

- Auer, Peter 1998. From Code-switching via Language Mixing to Fused Lects: Toward a Dynamic Typology of Bilingual Speech. In List No. 6. Freiburg i. Br.
 Gumperz, John J. 1982. *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: The impact of the language-in-education policy in the Finno-Ugric Republics of the Russian Federation on the linguistic communities

Konstantin Zamiatin (University of Helsinki)

The amount of measures and the number of student learning the native language in the Republics of Komi, Mari El, Udmurtia, Mordovia and Karelia was growing slowly and reached its tip by 2000–2001. But after 2000 there was stagnation and even backlash in these Republics with continuing tendency of drop not only in the absolute number of national schools and students, but also in the proportional share of children with native ethnic origin learning their language. Partly it is being explained by demographic crisis, partly by ongoing processes of assimilation.

The Russian language is the medium of instruction practically for all students in these republics, with exception of small and further decreasing number of students in primary schools in Mari El and Mordovia. In Mari El and Komi all students formally have to learn both state languages. However, less than half students in these republics do it. So, the implementation of this rule was not effective.

Moreover, in Udmurtia, Mordovia and Karelia a significant number of children of titular ethnic origin, particularly in urban schools, did not acquire opportunity to learn their native language at all. That is, the reserved goal of language revival to introduce teaching of native language for all children of the titular ethnic origin was not achieved. Roughly, only a forth part of schoolchildren of titular ethnic origin in Karelia, a third part in Mordovia and Udmurtia, and a half to two thirds in Komi and Mari El.

If only part of children of a language community learn their native language in school, then one could expect the decrease of the number of speakers in the next generation. It could be expected that the next decade will bring a further wave of linguistic assimilation of the titular groups in the republics. The steps of the language

revival of the last twenty years only to some degree hindered the tendencies of linguistic assimilation, which took force since 1970-s.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: First, second, foreign, regional? Language maintaining strategies for Sorbian(s)

Tatiana Bogomolova (European University, St. Petersburg)

My paper is devoted to the topic of language maintaining strategies for Sorbian languages, Upper and Lower Sorbian, two Western Slavic idioms. Traditional area of these language distribution is the area between rivers Elbe and Saale in the Eastern Europe. Ancestors of Sorbs settled on this territory during 4-6 century A.D. Since the Middle Ages Germans conquered this territory (Foy, Thiele 1997: 44). Nowadays Lusatia is divided into two parts and belongs to German federal states Saxony and Brandenburg.

Sorbian languages are officially recognized as autochthon minority languages in Germany. The number of speakers of Upper Sorbian is about 18 000 people, of Lower Sorbian – about 7 000 (Elle 2009: 297). Language shift is statistically observed since the beginning of the 20th century (Glaser 2007: 103). The politics of German states directed to Sorbian languages through the history was rather intolerant, and a small group of intellectuals made concerns about endangering Sorbian language and Sorbian people since the 18th century (ibid. 129).

Today Sorbian keeps his significance of the daily communication meaning only in small Catholic part of Upper Lusatia. Only here it is the language of intergenerational transmission in the family. Here the language is also the main ground of ethnic (Sorbian) and religious (Catholic) identity (Jaenecke 2003). In Protestant Upper Lusatia and in Lower Lusatia (Protestant as well) it is mostly spoken by elderly people and can be taught to children (schools, kindergartens) or two adults (Lower Sorbian school of language and culture). Especially the Lower Sorbian is viewed rather as a historical language of this region, language of roots, language of childhood and memory. So we can characterize it as '*school-based heritage mother tongue*' (Fishman 1989: 230).

In this report I want to represent some views on the language maintaining reasons and targets used in the discourse of modern Sorbian ethnic activism. The main sources and object of analysis here are interviews conducted during the fieldwork in Lusatia in January 2010, as well as some results of participant observation during the summer courses of Sorbian language and culture (Cottbus, Germany, July-August 2010).

References

- Elle, Ludwig 2009. Sorben – demographische und statistische Aspekte. – Minderheiten als Mehrwert. Schriften des Collegiums PONTES, Band 6 (2009). Peter-Lang-Verlag, 291–301.
- Fishman, Joshua 1989. Language and Ethnicity in Minority Sociolinguistic Perspective. Clevedon: Multilingual Matters.

- Foy, Todd; Thiele, Carmen 1997. The Legal Status of the Sorbian Minority in the Federal Republic of Germany. – *International Journal on Minority and Group Rights*, 4, 41–77. doi:[10.1163/15718119620907094](https://doi.org/10.1163/15718119620907094)
- Glaser, Konstanze 2007. *Minority Languages and Cultural Diversity in Europe: Gaelic and Sorbian Perspectives*. *Linguistic Diversity and Languages Rights*, 3. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Jaenecke, Paulina 2003. *Religiosität und Spracherhalt bei den katholischen Sorben*. *Berliner Beiträge zur Ethnologie*. Band 5. Berlin: Weissensee Verlag.

WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Linguistic biographies of Estonian language learners

Triin Kibar (Tallinn University)

Linguistic autobiographies, language memoirs and learner`s diaries have become an important means of data collection in applied linguistics. Linguistic biographies focus on the languages of the speaker and discuss how and why these languages were acquired, used, or abandoned. Autobiographic narratives are valuable source of data because they offer insights into people`s private lives and provide the insider`s view of the processes of language learning. However, narratives are not entirely individual stories – they are co-constructed by social, cultural and historical conventions. Thus, autobiographies produced in different languages and cultures may be very distinct. Using language learning motivation as a case in point, this paper analysis a corpus of five oral Estonian language learning narratives. Linguistic narratives of five Russian-speaking immigrants were elicited through interviews and analyzed concerning context, content and form. The purpose of the study is to examine social, cultural, and historic conventions that shape language learning autobiographies, using language learning motivation as a case in point. The study demonstrates that Estonian Russian-speaking immigrant narratives offer a much different templates comparing to most studied American narrative tradition – American immigrants who construct their life in new language and speak about their experiences. Sociolinguistic context in Estonia offers something else. After regaining its independence in 1991, the situation for the Russian-speaking immigrants in Estonia suddenly changed. They had to adapt themselves to new conditions, study Estonian as a sole official language, and apply for citizenship. It can be observed that historical changes, sudden turn in language policy, etc. produce certain types of linguistic biographies.

References

- Csizer, K.; Dörnyei, Z. 2005. Language learners motivational profiles and their motivated learning behavior. – *Language Learning*, 55, 4, 613–659. doi:[10.1111/j.0023-8333.2005.00319.x](https://doi.org/10.1111/j.0023-8333.2005.00319.x)
- Franceschini, R. 2003. Unfocused Language Acquisition? The Presentation of Linguistic Situations in Biographical Narration. – *Forum: Qualitative Social Research*, 4, 3, 19.
- Kalaja, P.; Leppänen, S. 1998. Towards a discursive social psychology of second language learning: the case of motivation. – *Studia Anglica Postnaniensia*, 33, 165–180.

- Pavlenko, A. 2008. Narrative analysis in the study of bi- and multilingualism. – Moyer, M., Li Wei (eds.). *The Blackwell Guide to Research Methods in Bilingualism*. Oxford: Blackwell, 311–325.
- Pavlenko, A. 2007. Autobiographic Narratives as Data in Applied Linguistics. – *Applied Linguistics*, 28, 2, 163–188. doi:[10.1093/applin/amm008](https://doi.org/10.1093/applin/amm008)
- Pavlenko, A. 2001. Language Learning Memoirs as a Gendered Genre. – *Applied Linguistics*, 22, 2, 213–240. doi:[10.1093/applin/22.2.213](https://doi.org/10.1093/applin/22.2.213)
- Pavlenko, A. 1998. Second Language Learning by Adults: Testimonies of Bilingual Writers. – *Issues in Applied Linguistics*, 9, 1, 3–19.
- Spolsky, B. 2000. Language Motivation Revisited. – *Applied Linguistics*, 21, 2, 127–169. doi:[10.1093/applin/21.2.157](https://doi.org/10.1093/applin/21.2.157)

**WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS / SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA:
Hellou* code-copying: English elements in Estonian in internet texts
Marja Vaba (Tallinn University)**

It has been noted that Estonia is a fascinating place for a sociolinguist these days: the quick changes in the society that followed the dissolution of Soviet Union twenty years ago have influenced immensely the sociolinguistic landscapes in Estonia. One of the best visible changes is the widespread knowledge of English, especially among younger generation. The situation is even more spiced up by the popularity of the internet: blogs, Skype, Facebook etc.

The described situation might be root cause for many (micro)changes in Estonian. A suitable model for recording and analysing English elements in Estonian is code-copying, as presented by Lars Johanson. According to him, all linguistic elements of model code (in my case English) can be inserted into base case (in my case Estonian). My talk focuses on English code-copying in Estonian, as used in internet, especially Skype chats, blogs, and Facebook. I will present many fresh examples from the mentioned sources, and discuss the possible reasons for the code-copying, which include semantic specificity, pragmatic prominence, and linguistic creativity.

* Paraphrased from an Estonian blog entry: classic example of code copying .English “hello” has been used as a greeting in English-like text frame and meaning; also English pronunciation has been imitated. In Estonian, the word has been conventionalised as “hallo“, and used mostly as phone conversation starter. See: <http://www.ponyarts.com/kingitus-vastajale/>.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Mida annab keelekasutusvariantide võrdlev uurimine?

Pille Eslon (Tallinna Ülikool)

Ettekandes kirjeldan mõningaid tendentse, mis on jälgitavad eesti keele objektikäänete kasutamisel. Tegu on sünkroonse uurimuse tulemustega, mille aluseks eesti õppijakeele ja kirjakeele võrdlev korpusest tulenev ning korpuspõhine analüüs. Korpusest tuleneva analüüsiga saadakse kätte ühele või teisele keelekasutusvariandile iseloomulikud nähtused, mille uurimist jätkatakse korpuspõhise analüüsiga. Lähtepunktiks on arusaam, et õkeelekasutus peegeldab kirjakeele arengule omaseid arenguid, mille väljenduseks on muuhulgas ka objektikäänete asendused ja varieerumine. Need protsessid ei tuleks esile, kui keelesüsteemis puuduks vajalik valmidus. Erinevate keelekasutusvariantide võrdleva korpusanalüüsi tulemusel ilmnevad ühelt poolt keeleülekandest tingitud ja teisalt eesti keele soomeugrilisest olemusest johtuvad nähtused, mida keelendi või kategooria tasandilt lähtuv kontrastiiv- ja veaanalüüs esile ei too.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Suundumustest teise keele omandamise uurimises ja nende kajastustest Eestis

Annekatriin Kaivapalu (Jyväskylä Ülikool, Tallinna Ülikool)

Ettekande eesmärgiks on anda ülevaade uuematest teise keele omandamise ja võõrkeeleõppe uurimise suundumustest Euroopas ning tutvustada lähemalt Euroopa Teise Keele Assotsiatsiooni tegevust ja EUROSLA 20. aastakonverentsil käsitletud küsimusi.

Euroopa teise keele omandamise uurimise hetkeseisu iseloomustab ühelt poolt ühisosa leidmise ja teisalt täpsema piiritlemise vajadus kaks- ja mitmekeelsuse uurimise, interaktsiooni ja testimise uurimise ning õppijakeele korpusuurimisega. Kaks- ja/või mitmekeelsus teise keele omandamise lõppeesmärgina on tõstnud tähelepanu keskpunkti eelkõige kognitiivse lähenemise (*Interface Hypothesis*). Teise keele omandamisele suunatud interaktsiooniuurimuste keskmes on igapäevased suhtlussituatsioonid õppekeskkonnana: suhtlusülesanded, vestluspartneri ja tagasiside roll, suhtlemise kognitiivsed ja sotsiaalsed aspektid. Teise keele omandamise ja keeleoskuse mõõtmise uurimist ühendava SLATE-võrgustiku (www.slate.eu.org) eesmärgiks on välja selgitada Euroopa keeleõppe raamdokumendi keeleoskustasemete lingvistiline sisu. Teise keele omandamise ja õppijakeele korpusanalüüsi sünergiavõimalusi nähakse eelkõige teise keele omandamist mõjutavate tegurite, eriti keeltevahelise mõju uurimise alal. Kuna teise keele omandamise peaülesanne on sihtkeele leksikaalgrammatiliste konstruktsioonide omandamine, on taas aktuaalseks muutunud sihtkeele õppimisjärjestuse uurimine. Samuti on uurimisala areng toonud kaasa vajaduse kontseptualiseerida ja operatsionaliseerida mitmed kesksed mõisted nagu *kompleksus*, *teadvustatus*, *tähelepanu* jt.

Kirjeldatud uurimissuundade valguses analüüsitakse teise keele omandamise ja võõrkeeleõppe uurimise olukorda ning perspektiive Eestis.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Ülesanne vs. harjutus ülesandepõhises keeleõppes

Ingrid Krall (Tallinna Ülikool)

Kommunikatiivse keeleõppe üks rakendusi on ülesandepõhine keeleõpe (ingl *task-based language learning*). Ülesanne on igasugune eesmärgistatud kommunikatiivne tegevus, mille sooritamise käigus kasutatakse keelt mingil kindlal eesmärgil. Keeleülesandeid võib liigitada mitut moodi: lähtuda võib osaoskustest (kuulamis-, rääkimis-, kirjutamis- ja lugemisülesanne), ülesande korraldamise viisist (rühmatöö, paaritöö), ülesande täitmiseks vajalikust tegevusest (lünkülesanne, sobitamisülesanne) jne. David Nunani määratluse järgi kasutatakse keeleõppes osaoskuste arendamiseks kaht liiki ülesandeid: elulised e sihtülesanded (*target task*) ja pedagoogilised (*pedagogical task*), millest esimene märgib tegevusi, mida väljaspool keeletundi tavaelus sooritatakse, ja teine märgib tegevusi keeletunnis, mille puhul õppija kasutab keeleteadmisi mingi kommunikatiivse eesmärgi saavutamiseks. Pedagoogilised ülesanded jagunevad omakorda prooviülesanneteks (*rehearsal task*), mis matkivad elulisi ülesandeid, ja õpiülesanneteks (*activation task*), mis otseselt elulisi ülesandeid ei matki, kuid kus peab kasutama elus vajaminevaid keeleoskusi (Nunan 2004). Grammatika ja sõnavara arendamiseks kasutatakse keeletunnis Nunani järgi nn toetavaid tegevusi (*enabling skills*) – kas tavalisi sõnavara- ja grammatikaharjutusi (*language exercise*) või interaktiivseid sõnavara- ja grammatikaharjutusi (*communication activity*) –, mida aga ei nimetata ülesanneteks.

Ettekandes vaadeldakse lähemalt erinevate ülesandetüüpide rakendusi keeleõppes (Nunani klassifikatsioonist lähtuvalt), tavaliste ja interaktiivsete grammatikaharjutuste erinevusi ning nende rolli ülesandepõhises keeleõppes.

Kirjandus

- Kikerpill, T.; Sõrmus, E. 2008. Erialaõppe ja keeleõppe lõimimisest. Käsiraamat vene õppekeelelega kutseõppeasutustele. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus.
- Nunan, D. 2004. *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Nunan, D. 2001. *Aspects of Task-Based Syllabus Design*.
<http://www3.telus.net/linguisticsissues/syllabusdesign.html> (16.04.2011).
- Türk, Ü. 2008. Euroopa keeleõppe raamdokument ja Euroopa keelemapp õppetöös. Koolitusmaterjalid.
- Willis, J. 2008. Six types of task for TBL.
<http://www.teachingenglish.org.uk/think/articles/criteria-identifying-tasks-tbl> (16.04.2011).

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: ScriptLog teadlikuma ja efektiivsema võõrkeeles kirjutamise arendamise vahendina

Olga Pastuhhova (Tallinna Ülikool)

Kirjutamisprotsessi uurimisel lähtutakse sellest, et hüpoteetilisel juhul luuakse tekst järjepidevalt, ilma mitmesuguse katkestuseta. Igasugused kõrvalekalded viitavad kirjutamisraskustele ning pakuvad uurijale informatsiooni kirjutaja kognitiivsetest protsessidest teksti tootmise ajal. Näiteks võib kirjutaja lisaks teksti produtseerimisele peatuda või lugeda seni toodetud teksti läbi. Sellistel juhtudel eeldab peatumine kavandamist või tekkinud probleemi lahendamisele suunatud tegevusi. Pealegi võib järjekord, milles tekstiosad olid toodetud, erineda tekstisegmentide tegelikust järjestusest lõplikus tekstis. Kirjutaja võib lisada või kustutada sõnu, lauseid või lõike igal ajal teksti tootmise käigus. (Janssen jt 1996: 241) Seda sorti kõrvalekalded, mida on võimalik fikseerida ScriptLog arvutiprogrammi abil, annavad uurijale informatsiooni kirjutaja kognitiivsete protsesside kohta ja lubavad kirjutajal endal analüüsida oma kirjutamisprotsessi selleks, et teadvustada oma kirjutamisstrateegiaid ning aru saada raskustest, mis takistavad tulemuslikku kirjutamist võõrkeeles. Ettekandes räägitakse vene emakeelega üliõpilaste kirjutamisprotsessidest eesti keeles ning sellest, kuidas on võimalik *ScriptLog* tarkvaraga tõhustada kirjutamisoskuse õpetamist.

Viited

Janssen, Daniël; van Waes, Luuk; van den Bergh, Huub 1996. Effects of thinking aloud on writing processes. – C. Michael Levy, Sarah Ransdell (eds.). *The Science of Writing: Theories, Methods, Individual Differences and Applications*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 233–250.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Eesti kooliõpilaste võõrkeeles õppimise motivatsioon Viimsi keskkooli näitel

Juan Carlos Pérez (Tallinna Ülikool)

Tänapäeval on õpetajad ja teadlased seisukohal, et võõrkeeles õppimist mõjutavad nii individuaalsed tegurid (vanus, emakeel ja teised varem õpitud keeled, motivatsioon, mälu omadused, strateegiline kompetents, tahe, huvi) kui ka õppimis- ja keskkonnatingimused, mis määravad keeleõppe edukuse. Eksperdid arvamuse põhjal on motivatsioon kõige tähtsam keeleõppe edukust mõjutav tegur (Gardner, Lambert 1972). Ka juhul kui õpimotivatsioon on kõrge ja õpilase suhtumine õpitavasse keelde positiivne, ei taga see alati häid tulemusi C- või D-võõrkeeles omandamisel. Põhjuseks võivad olla õpikeskkonna ja õppetöö korraldusega seonduvad probleemid.

Eesti üldhariduskoolides õpib iga õpilane koolis lisaks emakeelele kahte võõrkeelt, paljud õppijatest kolme või isegi nelja võõrkeelt (Sõstar 2008). Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS 2009) andmete järgi on peale inglise keele kõige populaarsemad võõrkeeled vene, saksa ja prantsuse keel. On koole, kus võimaldatakse prantsuse, soome ja rootsi keele õpet, vähem on neid, kus õpetatakse romaani keeli nagu itaalia või hispaania keelt.

Ettekandes tutvustatakse Viimsi keskkoolis 2009. ja 2010. aastal läbi viidud küsitluse tulemusi. Küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada erinevate võõrkeelte õppimise põhjused ning õpilaste suhtumine õpitavatesse võõrkeeltesse, sealhulgas hispaania keelde. Küsitluses osales kahel aastal kokku 50 õpilast, neist 20 poissi ja 30 tüdrukut.

Viited

Gardner, R. C.; Lambert, W. E. 1972. Attitudes and motivation in second language learning. Rowley, MA: Newbury House.

Sõstar, Kerti 2008. Võõrkeelte õpe Eesti üldhariduskoolides – nüüd ja tulevikus. Koolielu. <http://arhiiv.koolielu.ee/pages.php/0710,20181> (16.04.2011).

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Tähenduslääbirääkimiste võimalikkusest algajate eesti keele õppijate ja emakeelekõnelejate interaktsioonis

Raili Pool (Tartu Ülikool)

Ettekandes käsitletakse algajate eesti keelt teise keelena õppijate ja emakeelekõnelejate suulist interaktsiooni. Tähelepanu keskmes on tähenduslääbirääkimised, mille all mõistetakse neid vestluse osi, mille käigus tekib vajadus mingeid problemaatilisi väljendeid eraldi seletada. Tähenduslääbirääkimised on olulised vestluse sujuvuse seisukohast ning pakuvad teise keele õppijatele ka võimalusi omandada uusi sihtkeelseid keelendeid interaktsioonis. Tähenduslääbirääkimiste käigus rakendatakse erinevaid suhtlusstrateegiaid.

Ettekandes analüüsitakse tähenduslääbirääkimiste näiteid viie algaja eesti keele õppija vestlustest emakeelekõnelejatega (kokku osales vestlustes kolm L1 kõnelejat). Lindistuste läbiviimise ajaks olid L2 informandid viibinud Eestis 6–7 nädalat, õppides sel ajal eesti keele intensiivkursusel (16 tundi nädalas). Neljal informandil puudus varasem kokkupuude eesti keelega täiesti, üks informant oli kuulnud eesti keelt mõnevõrra oma vanavanematelt. Emakeelekõnelejatest vestluspartneritel oli eesti keele kui võõrkeele õpetamise kogemus, kuid keegi neist ei olnud informantide eesti keele õpetaja. Iga informandiga on salvestatud 20–40 minutit vaba vestlust igapäevastel teemadel.

Tähenduslääbirääkimisi põhjustavad olukorrad, kui a) L1 kõneleja ei saa aru L2 õppijast ja vajab rohkem selgitusi; b) L2 õppija ei saa aru L1 kõnelejast ja väljendab mittemõistmist. Tähenduslääbirääkimine lõpeb ühisele arusaamisele jõudmisega ning vestlus saab edasi minna. Vaadeldavas ainesikus oli väga vähe klassikaliste tähenduslääbirääkimistena käsitletavaid vestlusolukordi. Näidete vähesuse põhjused võivad olla järgmised: 1) L2 õppijate keeleoskus oli veel liiga vähene, et oma mõtteid pikemate lausungitena väljendada; 2) kõik L2 informandid toetusid väljendusraskuste korral kiiresti mõnele muule ühisele keelele, mistõttu L1 kõnelejal arusaamisprobleemi ei tekkinud; 3) kogenud eesti keele kui võõrkeele õpetajatena oskasid L1 kõnelejad aimata õppijate kavatsusi ilma pikemate seletuseta.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Studying L2 writing in different domains of language – the Cefling project

Marja Seilonen (University of Jyväskylä)

In this paper, writing in a second language will be examined from the perspective of language learning: written performances provide insights into the development of linguistic resources and language proficiency. It will be discussed how linguistic features from different domains of language (morphology, syntax, and pragmatics) should be approached methodologically in order to reveal the qualitative change in learner language.

The data include around 1200 writing performances of young people (grades 7–9, 12–16 year olds) and adults learning Finnish as a second language. The adults' data is from the corpus of the National Certificate of Proficiency examination. The data from youths has been collected using similar tasks. These writings have been evaluated by independent trained raters using a six-step language proficiency scale adhering to the CEFR. The tasks used in data collection are thoroughly discussed and piloted. The principle in task design is authenticity and the tasks are targeted at specific proficiency levels.

The broad data enable various methodological experiments and consequently, developing new tools for both quantitative and qualitative analysis. The aim of the presentation is to use these data to probe various methodological ways of combining data from different areas of grammatical acquisition. In this paper, L2 writing will be connected with second language acquisition, and moreover, communicative writing tasks with the development of linguistic abilities. The structures under closer investigation will be the passive and the zero person constructions in L2 Finnish.

TEISE KEELE OMANDAMISE TÖÖPAJA / WORKSHOP ON SLA: Sõnaliigid ja grammatilised vormid vene emakeelega õppijate loovtöodes

Alisa Shmeleva (Tallinna Ülikool)

Ettekandes vaadeldakse vene keele eksamikirjandite keelekasutust: sõnaliike ja grammatilisi vorme. Eksamitööd on kirjutanud vene emakeelega gümnaasiumilõpetajad. Kirjanditest on koostatud tekstivalim, mida on töödeldud arvutiprogrammiga WordSmith Tools. Lemmad ning vormistatistika on välja toodud sõnavormide sagedusloendi alusel (sõnaliigid, vormid, vormihomonüümid). Analüüsi tulemusi on võrreldud nende tähelepanekutega, mis on tehtud eesti keele kui teise keele õppijate esseede keelekasutuse alusel. Eesmärk on veenduda, kas sama emakeelega inimeste esimese ja teise keele kasutuses ilmneb analoogseid jooni.

POSTER: Recontextualization of discourse of knowledge-based society and lifelong learning in Estonia

Katrin Aava (Tallinna Ülikool)

The presentation analyses the construction of the discourse about educational objectives and the factors influencing it. It outlines ideological principles used in the formation of the educational policy in society. Also it seeks answers to the question how joining the European Union influences education and beliefs about educational objectives in Estonia.

The empirical part is based on Norman Fairclough's model for studying social changes in transitional societies. It is a socio-linguistic study focused on changes in social processes and examining the relation between the discourses verbalizing them. The thesis examines how new discourses become dominant strategies and how they are recontextualized.

Development strategy documents and development scenarios are analyzed as discourses through which the vision of a perfect society is framed. The research focused on the recontextualization of discourse of knowledge-based society and lifelong learning. The new discourses were recontextualized in Estonia in the science and development strategy document "Knowledge-based Estonia 2002–2006", in the government's strategy documents "Success Estonia 2014" and "Sustainable Estonia 21". With the development strategy "Sustainable Estonia 21", the social partnership scenario was rejected as being too expensive. Therefore, out of the two goals of the lifelong learning memorandum (forming active citizenship and increasing the capability of breakthrough in the labor market) primarily the second one is focused on.

The new discourse is legitimized through the language usage. A person living or working in the state is phrased as a kind of capital. Metaphors from finance are taken into use, namely converting knowledge into knowledge-based economy. Education as a field of activity is addressed as learning economy.

References

- Fairclough, Norman 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman 1999. Global capitalism and critical awareness of language. – *Language Awareness*, 8, 2, 71–83. doi:[10.1080/09658419908667119](https://doi.org/10.1080/09658419908667119)
- Fairclough, Norman 2001. *Language and Power*. Language In Social Life Series. 2nd edition. Harlow: Longman.
- Fairclough, Norman 2005a. Critical discourse analysis in transdisciplinary research. – Ruth Wodak, Paul Chilton (Eds.). *A New Agenda in (Critical) Discourse Analyses*. *Discourse Approaches to Politics, Society and Culture*, 13. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 53–70.
- Fairclough, Norman 2005b. Critical discourse analysis in trans-disciplinary research on social change: transition, re-scaling, poverty and social inclusion. – *Lodz Paper in Pragmatics*, 1, 37–58.

Fairclough, Norman; Wodak, Ruth 1997. Critical discourse analysis. – T. van Dijk (Ed.). Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction, Vol. 2. London: Sage, 258–284.

Nicoll, Katherine; Fejes, Andreas 2008. Mobilizing Foucault in studies of lifelong learning. – Andreas Fejes, Katherine Nicoll (Eds.). Foucault and Lifelong Learning: Governing the Subject. London and New York: Routledge, 1–18.

Konstruksioonisõnastik – keeleõppe tugi ja tulemus

Anne Aroid (Tartu Ülikool)

Aastasadade vältel on eesti keel võtnud naaberkeeltest üle grammatilisi struktuure, mis on saanud meie emakeele loomulikuks koostisosaks. Ometi ei ole võõrmõjud suutnud kaotada mitmeid eesti keele erijooni. Keeleõppija peab ühelt poolt püüdma hoiduda emakeele mõjust võõrkeele kasutamisel, teisalt aga vältima intensiivse õppimise käigus omandatud võõraste struktuuride ülekandmist emakeelde. Õppija toetamiseks pööratakse tänapäeva leksikograafias suurt tähelepanu kollokatsioonide ja valentsisuhete kirjeldamisele.

Ehkki saksa keeleteadlased on oma uuringutega mõjutanud paljude teiste keelte kõrval ka eesti keele lauseõpetuse kujunemist, ei ole tänaseni ilmunud ühtki ulatuslikku kõrvutatavat käsitlust saksa ja eesti keele lausemallidest. Esimese saksa-eesti verbisõnaraamatu koostajate eesmärk oli kõrvutada saksa verbide semantiliste ja süntaktiliste omaduste kajastumist nende eestikeelsete vastete juures, et juhtida tähelepanu nii sarnasustele kui erinevustele sagedasemate verbide kasutusvõimalustes. 750 märksõna sisaldav sõnaraamat on nüüdseks teinud läbi pika arengu, küpsenud ekspertide kriitikatulel, kogunud eelhinnanguid filoloogiaüliõpilastelt ning jõudnud viimasele viimistlusringile. Ettekandes valgustatakse sõnastiku loomisprotsessi ja selle vältel lahendamist vajanud probleeme.

Viited

Helbig, Gerhard; Schenkel, Wolfgang 1969. Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut. (8. väljaanne 1991.)

Pool, Raili 1999. Eesti keele verbirektsioone. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rätsep, Huno 1978. Eesti keele lihtlausete tüübid. Emakeele Seltsi toimetised 12. Tallinn: Valgus.

Schumacher, Helmut 1986. Verben in Feldern. Valenzwörterbuch zur Syntax und Semantik deutscher Verben. Berlin, New York: de Gruyter.

Schumacher, Helmut; Kubczak, Jacqueline; Schmidt, Renate; Vera de Ruitter 2004. VALBU – Valenzwörterbuch deutscher Verben. Tübingen: Narr.

Leksikograafiline tarkvara Sketch Engine verbide süntagmaatiliste seoste ja lausemallide tuvastamise vahendina

Jelena Kallas (Eesti Keele Instituut, Tallinna Ülikool)

2010. aasta sügisel töötas Eesti Keele Instituut koostöös Lexical Computing Ltd. ja Tartu Ülikooli arvutilingvistika töörühmaga välja leksikograafilise tarkvara Sketch Engine'i eestikeelse mooduli (vt <http://the.sketchengine.co.uk/auth/corpora/>). Sketch Engine on 2002. aastal loodud korpusete töötlemiseks mõeldud programm,

millega saab koostada ja töödelda konkordantse, moodustada sagedusloendeid ja teha erinevate sõnaliikide sõnavisandeid ehk kokkuvõtteid sõnade süntaktilisest ja kollokatiivsest käitumisest (ingl *word sketch*) (Kilgarriff jt 2004). Eesti keele lauseid ja sõnu analüüsitakse 250 miljoni sõne suuruse Eesti keele koondkorpuse põhjal.

Ettekandes tutvustan sõnavisandite grammatika koostamise põhimõtteid, substantiivide, adjektiivide ja eeskätt verbide sõnavisandeid ja nende rakendusvõimalusi praktilises leksikograafias. Praegu võimaldab süsteem lähtuvalt sõnaliigist ja muutetunnustest välja tuua sellised grammatilised klassid nagu grammatiline predikaat, grammatiline subjekt, grammatiline objekt, predikatiiv ja adverbiaal. Visandites tulevad eksplitsiitselt esile substantiivide, adjektiivide ja verbide käände-, kaassõna- ja tegevusnimereksioonid ja leksikaalsed kollokatsioonid. Sellele lisaks võimaldab süsteem välja tuua konstruktsioonid sidesõnadega ja/või, kui/nagu; erinevad finiiitverbide ja infiniitverbide ühendeid (ajab mida tegema); ühendverbide objekte ja adverbiaale (panema mis/mille/mida kinni); kaassõnaliste reksioonidega verbide puhul kaassõnafraasi nominatiivset komponenti (hoolitsema kelle eest) jm. Kokku on programmiga võimalik näidata 42 eri tüüpi grammatilisi seoseid (ingl *grammatical relations*).

Peale selle saab eesti Sketch Engine'iga koostada ühendverbe moodustavate afiksaaladverbide sagedusjärjestusi ja väljendverbide nominaalsete komponentide sagedusjärjestusi, tingimusel et nominaalne komponent on märgendatud kui "X".

Esitan konkreetsete verbide näitel nende süntagmaatiliste seoste tuvastamise võimalusi ja analüüsin verbivisandite potentsiaali lausemallide tuletamisel.

Arutlen samuti sõnavisandite grammatika arendamise võimaluste üle, näiteks süntaktilise ja morfoloogilise märgendamise ühendamise potentsiaalsed kasutegurid, semantilise märgendamise lisamise perspektiivid jm.

Viited

Kilgarriff, Adam; Rychly, Pavel; Smrz, Pavel; Tugwell, David 2004. The Sketch Engine. Proc. Euralex. Lorient, France.

Describing Phrases in Terms of Syntactic Models on the example of the Russian Language

Maria Khokhlova (St. Petersburg State University)

The present paper deals with the describing models of phrases on the example of Russian. This research was based on using system Sketch Engine (Kilgarriff et al. 2004). We have developed syntactic patterns (models of phrases or word sketches) for the Russian language based on a morphologically annotated corpus. can understand word sketches as typical phrases determined on the one hand by syntax that restricts words' collocability in a given language and on the other hand by probability closely related to word usage.

As a base for our research we used two Russian news corpora (174 mln tokens and 157 mln tokens). While describing syntactic patterns inherent to the Russian language we distinguished the following 18 models (marked = in the Table):

coordination		=and/or
subjective model	N1+V	=subject/subject_of =passive/subj_passive =to be adj/subj to be
objective model	V+N2, V+N3, V+N4, V+N5	=object2/object2_of =object3/object3_of =object4/object4_of =inst modifier/inst modifies
	V+Vinf	=post_inf/verb post inf
	Adjkp+V	=modal inf/modal
attributive model	N+N2	=gen_modifier/gen_modifier
	Adj+N	=a_modifier/modifies
comparative model	N+Adjcomp+N2	=comparative
adverbial model		=adv modifier/adv modifies
prepositional model	Prep+N, V+Prep	=prec_prep =post_prep
	N+PP, V+PP	=pp_%s =pp_obj_%s

As next stage of our research we uploaded the described grammar into the Sketch Engine to get examples of phrases from the corpora. Below (fig.1) there is an example of word sketches built for the word “work” («работа»).

работа () Russian web corpus freq = 166355

subject_of	7679	0.7	a_modifier	26498	1.9	pp_над	2242	20.0	pp_по	6448	5.6	pp_obj после	504	4.4
вестись	393	10.01	совместный	761	9.58	диссертация	33	7.76	специальность	177	9.32	вечер	42	5.9
проводиться	201	8.74	воспитательный	370	8.78	проект	256	7.54	создание	369	8.07	отдыхать	14	5.8
кипеть	92	8.37	научный	547	8.71	альбом	38	7.53	благоустройство	49	7.75	начинаться	17	5.1
продолжаться	127	8.17	курсовой	285	8.43	законопроект	24	7.31	восстановление	73	7.45	приходить	11	3.4
начаться	227	8.08	тяжелый	424	8.38	сценарий	35	7.26	реконструкция	50	7.36	день	17	2.1
предстоять	121	7.99	напряженный	280	8.28	ошибка	85	7.18	подготовка	164	7.34	дом	8	1.4
закипеть	62	7.99	дипломный	241	8.19	рукопись	18	6.99	совершенствование	48	7.22			
начинаться	133	7.6	постоянный	308	8.13	фильм	97	6.85	разминирование	28	7.11			
выполняться	56	7.58	практический	271	8.13	поэма	16	6.76	совместительство	25	6.94			
спориться	41	7.44	самостоятельный	256	8.1	спектакль	17	6.15	ремонт	51	6.82			
идти	578	7.39	кропотливый	224	8.08	пьеса	13	6.05	изучение	77	6.81			
заключаться	77	7.33	активный	289	8.04	роман	38	5.96	очистка	29	6.8			
продвигаться	44	7.23	боевой	260	8.0	перевод	27	5.91	составление	33	6.74			
найтись	48	6.92	исследовательский	219	7.98	повесть	10	5.73	замена	37	6.73			
требовать	111	6.77	нормальный	296	7.94	книга	98	5.72	приведение	23	6.61			
оплачиваться	27	6.76	дальнейший	263	7.92	композиция	8	5.66	укрепление	37	6.59			
требоваться	51	6.69	успешный	213	7.77	составление	9	5.64	ликвидация	30	6.55			
состоять	72	6.69	творческий	228	7.77	произведение	19	5.42	сбор	44	6.54			
приносить	59	6.6	основной	299	7.77	портрет	12	5.4	формирование	60	6.53			
нравиться	61	6.59	домашний	218	7.75	картина	32	5.38	выявление	26	6.52			
предполагать	48	6.49	хороший	593	7.68	совершенствование	8	5.37	проектирование	27	6.52			
строиться	30	6.47	разъяснительный	156	7.58	сюжет	11	5.25	монтаж	21	6.43			
завершаться	23	6.43	подготовительный	158	7.57	бомба	8	5.04	внедрение	31	6.41			
прекращаться	22	6.38	серьезный	272	7.57	рассказ	17	4.96	тематика	23	6.4			
осуществляться	34	6.36	большой	639	7.55	создание	34	4.77	профилактика	25	6.4			

Fig. 1. Word sketches for the word “work”

References

- Sketch Engine project. <http://www.sketchengine.co.uk/> (16.04.2011).
Kilgarriff, Adam; Rychly, Pavel; Smrz, Pavel; Tugwell, David 2004. The Sketch Engine. – Proc. Euralex. Lorient, France, 105–116.

Implementing Critical Thinking and Cultural Awareness in the Foreign Language Learning Context

Tatjana Kobanova (Tallinn Karjamaa Gymnasium), Liljana Skopinskaja (University of Tallinn)

The aim of the present report is to explore the possibilities of combining critical thinking with cultural awareness-raising in the secondary school context, as both are closely connected: understanding the “Other” culture is in many cases impossible without being able to think critically.

Different approaches to critical thinking (Moon 2008) and cultural awareness (Byram 1997) are first outlined and then analysed within the framework of a case study which was conducted at Tallinn Karjamaa Gymnasium in 2010. A total of 53 students from grades 10 and 11 took part in the research the purpose of which was to establish how cultural awareness-raising could facilitate students’ critical thinking through the Socratic dialogue (Saran, Neisser), i.e. a well-structured, high-paced question-and-answer session between the teacher and students. Since the number of participants was relatively low and the duration of the study was limited to three weeks, no attempts at generalizations could be made. However, some general conclusions can be drawn that could be of use to further research.

The study has shown that students are more motivated to study the target language when they come across cultural items, as well as to attempt discussions when the topic is more culturally charged. Using critical thinking and cultural awareness-raising tasks instead of factual information may also promote intercultural communication and a deeper understanding of the target language structure.

References

- Byram, M. 1997. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon: Multilingual Matters.
Moon, J. 2008. Critical Thinking: An Exploration of Theory and Practice. New York: Routledge.
Saran, R. and Neisser, B. (Eds.) 2004. Enquiring Minds: Socratic Dialogue in Education. Oakhill: Trentham.

Korduvuse tasandid suulises diskursuses

Dmitri Kulakov (Tartu Ülikool)

Käesoleva ettekande keskmes on suulises diskursuses sageli esinev nähtus – korduvus. Korduvus suulises suhtluses on mitmetasandiline, st see võib esineda nii kõnevoorude vahetuses, kõnelejate rollide jaotuses, esitatud informatsiooni ülekandelistes ja interaktsioonilistes funktsioonides, lausungite illokutiivsetes

eesmärkides ja mitteverbaalses käitumises (nt Tannen 1994). Nendest kriteeriumitest lähtuvalt on käsitletud ka käesoleva ettekande materjali.⁵

Analüüsitavas videomaterjalis arutavad suhtlejad poliitilisest seisukohast tundlikku ajaloolist teemat – küüditamise ohtu Eestis peale nõukogude võimu kehtestamist 1944. aastal. Teema käsitlemise keerukuse kindlustab see, et suhtlusolukorras osalejad kuuluvad ajalooliselt erinevatesse põlv- ja kogukondadesse. Vestlus toimub põliste eestlaste ja noore venelasest intervjuueerija vahel. Seega on võimalik jälgida, kuidas eestlasest kõnelejad vahendavad kahe rahvuse jaoks keerulist ajaloolist teemat, kasutades erinevaid lingvistilisi vahendeid. Küüditamise teema sissejuhatamine, areng ja selgitamine toimub diskursuses mitmetasandilise korduvuse kaudu.

Materjal pärineb multimodaalse suhtluse andmebaasist e MUSU korpuse ISU e interaktiivsete suhtlussituatsioonide allkorpusest. Materjali käsitlemise peamine meetod on diskursusanalüüs. Diskursusuuringud lubavad endas ühendada erinevaid keeleteaduslikke meetodeid ühisel eesmärgil – uurida inimeste vastasmõjuga suhtlust e interaktsiooni, arvestades suhtlusolukorda võimalikult terviklikult.

Viited

Tannen, Deborah 1994. *Talking Voices: Repetition, Dialogue, and Imagery in Conversational Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mõningaid näpunäiteid eesti keele mineviku liitajavormide kasutamiseks vene-eesti tõlkes

Sirje Kupp-Sazonov (Tartu Ülikool)

Täis- ja enneminevik on eesti keeles juba päris pikka aega olnud mingil määral “murelapse” staatuses. Ühest küljest on öeldud, et eestlased ise kipuvad liitajavormide asemel kasutama lihtminevikku (Leemets 2000: 87). 1998. a väljendasid sarnast seisukohta ka keeleteadlased Mati Erelt ja Helle Metslang: “On muretsetud selle pärast, et jätame unarusse oma verbi ajavormistiku rikkuse ning kasutame ainult vene keelega kokkulangevaid vorme: lihtmineviku ja oleviku vormi” (Erelt, Metslang 1998: 665). Teisest küljest on mitmed uurimused näidanud ka seda, et keeõppijatel on neid liitajavorme raske omandada ja kasutada (Maisla 2008).

Ühe põhjusena lihtmineviku liigtarvitamisele liitajavormide asemel on täheldatud võimalikku vene keele mõju. On paratamatu, et vene-eesti tõlkes on see mõju iseäranis tugev, isegi sel juhul, kui tõlkijaks on eesti keelt emakeelena rääkiv inimene.

Käesoleva ettekande eesmärgiks on katse analüüsida tõenäolisemaid veaohtrikke olukordi, mil tõlkija kiusatus kasutada lihtminevikku (üksikutel juhtudel ka olevikku) mõne liitajavormi asemel on eriti suur. Sellest tulenevalt üritatakse anda mõningaid soovitusi, mida tasuks silmas pidada, et tõlkija ei piirduks vaid lihtminevikuga, vaid kasutaks võimalusel kõiki eesti keele minevikuvorme.

⁵ Ettekanne sai võimalikuks tänu Eesti Teadusfondi grandile nr 8008. Ettekande materjal on kogutud välitööde käigus, mida toetas Tartu Ülikooli Sihtasutuse Kaleva Traveli reisistipendium.

Analüüsitavaks materjaliks on valitud teosed uuemast venekeelsest ilukirjandusest ja nende tõlked eesti keelde.

Viited

- Erelt M.; Metslang H. 1998. Oma või võõras? – Keel ja Kirjandus, 10, 657–668.
Leemets T. 2000. Mitmeplaaniline minevik. – Keelenõuanne soovitab, 2, 87–90.
Maisla D. 2008. Eesti verbi minevikuvormidest venekeelsete üliõpilaste kasutuses. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 4, 105–120. doi:[10.5128/ERYa4.09](https://doi.org/10.5128/ERYa4.09)

Eesti-vene õpilase ÕS

Tiina Leemets (Eesti Keele Instituut)

Ettekanne tutvustab 2011. aasta märtsis ilmunud kakskeelset sõnaraamatut “Eesti-vene õpilase ÕS”, mille aluseks on 2004. aastal ilmunud põhikooli õigekeelsussõnaraamat “Õpilase ÕS”. “Eesti-vene õpilase ÕS” võiks olla jõukohane põhikooli vanemates klassides ja hiljem.

EVÕÕSi märksõnastik on ÕÕSist üle võetud, ent valikut on kohandatud ja ajakohastatud. Välja on jäetud hulk sõnu, millega eesti keele kui võõrkeele õppija alguses tõenäoliselt kokku ei puutu: mitmed onomatopoeetilised sõnad, haruldasem erialasõnavara, historismid, vähe kasutatavad neologismid ning tuletised jms. Juurde on pandud rohkesti ühendverbe, mil on vene keeles omaette vaste, samuti uusi igapäevasõnu.

Sõnastikule on lisatud Tiina Ereli “Eesti ortograafia” lühendatud venekeelne tõlge, samuti vene-eesti register. Muid lisasid ei ole, valik kohanimed ja lühendeid on üldises märksõnastikus.

Senistes eesti-vene õppesõnastikes on märksõnade grammatiline info olnud üsna napp. EVÕÕSis on muutevorme rohkesti. Need on lisatud EELEXi süsteemis automaatselt morfoloogia programmi abil Ülle Viksi juhtimisel ning seejärel osalt toimetatud. Tüübinumbreid ja tüüpsõnu ei ole ja vormid on lühendamata välja kirjutatud. Välde, rõhk ja palatalisatsioon on märgitud samade vahenditega nagu ÕÕSis ja 2006. a ÕSis.

Võõrkeele vastete esitamine tingib sõnatähenduste eristamise, kasutusel on tähendusnumbrid. Märgendeid sõnastikus ei ole. Näitelause eesmärk võib olla nii muutevormide kui ka sõnade tähenduse ja reksiooni õpetamine.

”Eesti-vene õpilase ÕSi”, mille pealkirjas on lühend ÕS, võib pidada normatiivseks sõnaraamatuks sedavõrd, kuivõrd ta sisaldab kirjakeele sõnavara, esitab kirjakeele normile vastava ortograafia ja muutevormid.

Eesti keele grammatikakorrektori rakendus erinevatel tekstidetüüpidel

Krista Liin (Tartu Ülikool)

Grammatikakorrektor on keeletehnoloogiline tööriist, mis erinevalt spellerist kontrollib teksti õigekeelsust suurema konteksti põhjal kui üksainus sõna. Programm arvestab teksti automaatsel korrigeerimisel ka ümbritsevaid sõnu ja lausetes

sisalduvate sõnade morfoloogilist ja süntaktilist infot, mis võimaldab leida ning parandada konteksti sobimatuid sõnu, ühildumis-, kokku-lahkukirjutamis- ja muid veatüüpe.

Grammatikakorrektori arendamiseks on vaja nii grammatiliselt korrektsete tekstide korpust kui grammatiliselt vigastest lausetest koosnevat korpust. Viimaste jaoks kasutatakse nii konstrueeritud vigadega algselt korrektseid kui juba algselt grammatikavigu sisaldavaid tekste – näiteks keeleõppijate, kurtide laste või düsgraafikute kirjutiste korpust, tehes sel juhul valiku tulevases rakendusvaldkonnast lähtudes. Mida laialdasem ja mitmekülgsem on treenimisel kasutatav korpus, seda suurema tõenäosusega suudab valmis programm teha õigeid otsustusi selle uut tüüpi tekstile rakendamisel.

Eesti keele grammatikakorrektori arendamisel on kasutatud erinevaid grammatilisi vigu sisaldavaid tekstiliike – interneti-kommentaaris, õppijakeele korpused, üliõpilaste lõputööde mustandid – ning kontrolltekstina ajaleheartikleid. Ettekandes võrreldakse neid tekstiliike grammatikavigade seisukohalt, uuritakse esinevate vigade mõju automaatsele süntaktilisele analüüsile ning testitakse, kui hästi toimivad ühel tekstiliigil katsetatud ja välja arendatud grammatikakorrektori reeglid teist tüüpi tekstide peal.

Eesti sünovara visualiseerimisest

Ahti Lohk, Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)

Ettekandjad vaatlevad Eesti sünosõnastike struktuure. Tekkivad visuaalsed pildid kõrvutavad ja vaatlevad eraldi sünosõnastikke peidetud eripärasid. Vaadeldakse võimalust mõisterühmade alternatiivseks grupeerimiseks ja struktureerimiseks.

Võtmesõnad: Eesti keele tesaursused, mõisterühmad, peidetud struktuurid, sh alternatiivne restruktureerimine, visualiseerimine

Sina võta siin niikaua see. Direktiivisekventsid isa ja lapse suhtluses

Andriela Rääbis (Tartu Ülikool)

Ettekandes käsitletakse direktiivisekventse isa ja viieaastase tütre vestluses. Uurimuse aluseks on 42 minuti pikkune videosalvestus suhtlusest, mille käigus meisterdatakse paberist ninasarvikut. Uurimismeetodiks on vestlusanalüüs. Tegu on juhtumianalüüsiga (ingl *case study*). Lapsekeelt ning lapsega suhtlemist ei ole Eestis seni vestlusanalüüsi meetodil kuigivõrd uuritud.

Direktiive on lingvistikas palju käsitletud. Enamik uurimusi lähtub kõneaktiteooriast, analüüsides üksikuid voore ilma konteksti arvesse võtmata. Vestlusanalüüs näitab, et suulise suhtluse oluline omadus on organiseeritus järjenditena e sekventsidenä. Sekventsüsteemi aluseks on naabruspaar – kahe voo järjend, milles esiliige loob kindlat tüüpi järelliikme ootuse.

Analüüsitava vestluses on 110 direktiivi, neist 95 esitas isa ja 15 laps. Direktiivid väljendavad käsku, soove, ettepanekuid, pakkumisi, keelde, juhiseid, lubamisi. Vaadeldavad direktiivid esinevad nii naabruspaari esi- kui järelliikmena.

Lisaks neile leidub analüüsitava suhtluses ka direktiive, mille täidab kõneleja ise (vestluskaaslase nõusolekut ootamata) või mis eeldavad täitmist hiljem.

Eesti 15-aastaste õpilaste lugemisoskus ja seda mõjutavad tegurid

Helin Puksand (Tallinna Ülikool)

Lugemine on üks põhioskustest, mis võimaldab inimestel osa saada paljudest elualadest, nt tervishoid, heaolu, kultuur, poliitika. OECD korraldab seetõttu iga kolme aasta järel rahvusvahelise õpilaste uuringu PISA, et teada saada, kuidas on riikide haridussüsteemid ette valmistanud noori täisväärtuslikuks eluks. 2009. aasta uuring keskendus just funktsionaalsele lugemisoskusele, mida defineeriti kui “kirjalike tekstide mõistmist, kasutamist ja kajastamist ning osadust kirjalike tekstidega selleks, et saavutada oma eesmärged, arendada oma teadmisi ja võimeid ning osaleda ühiskonna elus”. (OECD 2008: 9)

PISA lugemisoskuse kontseptsioon on üsna lai ja püüab hõlmata mitmekesiseid olukordi, kus inimesed loevad, esindatud on erineva formaadiga tekstid ja mitmesugused lugemisviisid, mida lugejad kasutavad kas mingi teabe leidmiseks või laiemalt teksti mõistmiseks. (OECD 2010: 33)

Uuringus püütakse hinnata eelkõige seda, kuidas õpilased on võimelised õpitut üldistama ja uutes olukordades rakendama. (Tire jt 2010: 6) Peale õpilaste lugemisoskuse hindamise koguti noortelt ka taustinfot, mille põhjal saab hinnata, missugused tegurid on seotud õpilaste lugemistulemustega. Käesolevas ettekandes vaadeldaksegi lähemalt neid tegureid, mis mõjutavad õpilaste lugemisoskust suuremal või vähemal määral.

Viited

OECD 2010. PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Students Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I). OECD Publishing.

OECD 2008. Lugemisoskus. PISA 2009 raamdokument. Tallinn: REKK.

Tire, Gunda; Puksand, Helin; Henno, Imbi; Lepmann, Tiit 2010. PISA 2009 – Eesti tulemused. Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused funktsionaalses lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes.

http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/PISA_2009_Eesti.pdf (10.01.2011).

POSTER: *Selkokieli* mõistest

Egle Pullerits (Tartu Ülikool / Keelehooldekeskus)

Annan oma vaatmikul ülevaate soome *selkokieli* (ee *arekeel* ja *lihtsustatud keel*, ingl *simple language* ja *easy-to-read*, rts *Klarspråk*) mõistest, samuti selle teoreetilistest alustest, kujunemisest, sihtgruppidest; toon vasted teistes keeltes (sh eesti keeles) ning teiste maade sarnaste tekstitegemise põhimõtete mõjutused. Vaatluse all on ka selle valdkonna kokkupuutepunktid laiemast mõttes selge tekstiga, meie mõistes tarbetekstiga (sm *asiateksti*).

Esitan *selkokieli* tekstikoostamise põhimõtted ning näited tavatekstist ja *selkokieli* tekstist.

Viited

Kulki-Nieminen, Auli 2010. Selkoistettu uutinen. Lingvistinen analyysi selkotekstin. Acta Universitatis Tamperensis, Tampereen yliopisto.

Selkokeskuse koduleht. <http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa> (16.04.2011).

Virtanen, Hannu 2009. Selkokielen käsikirja. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Poolautomaatne teadmusbaaside konstrueerimine dialoogsüsteemidele

Raul Sirel (Tartu Ülikool)

Dialoogsüsteemi (ingl *dialogue agent*) all mõistame arvutiprogrammi, mis suudab inimesega teatud teema(de)l suhelda, kusjuures suhtlus toimub loomulikus keeles ning kõne või teksti vahendusel (Koit 2003). Teadmusbaasiks (*knowledge base*) nimetatakse aga reeglite ja faktide kogumit ainevalla kirjeldamiseks (Liikane, Kesa 2006).

Maailmas ja ka Eestis on loodud arvukalt dialoogsüsteeme ning dialoogsüsteemide raamistikke (Treumuth 2010), mis kasutavad enda tööks teadmusbaase. Teadmusbaaside konstrueerimine on aga osutunud küllaltki aega- ja ressurssinõudvaks ülesandeks, mistõttu oleks mõistlik üritada vähemalt osaliselt nende loomise protsessi automatiseerida.

Ettekande aluseks on 2011. aasta kevadel valmiv samateemaline magistritöö, milles pakutakse välja kolm poolautomaatset meetodit teadmusbaaside konstrueerimise lihtsustamiseks. Eestikeelsetele tekstidele rakendatakse lihtsaid andmekaevepõhiseid algoritme ning hinnatakse võrdlevalt meetodite efektiivsust. Teemakäsitus on interdistsiplinaarne, omades lisaks lingvistikale kokkupuuteid arvutiteaduse, psühholoogia, neurobioloogia ja teadusfilosoofiaga.

Eestikeelsetest tekstidest teadmuse ekstraheerimist sellel eesmärgil seni teadaolevalt katsetatud ega realiseeritud ei ole.

Viited

Koit, Mare 2003. Märgendatud dialoogikorpus kui keeletehnoloogiline ressurss. – Toimiv keel I. Töid rakenduslingvistika alalt. Eesti Keele Instituudi Toimetised, 12. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 119–136.

Liikane, Lauri; Kesa, Marilin 2006. Arvutisõnastik. Elektrooniline versioon. www.keeleeveeb.ee (16.04.2011).

Treumuth, Margus 2010. A Framework for Asynchronous Dialogue Systems. – Frontiers in Artificial Intelligence and Applications: Human Language Technologies – The Baltic Perspective, 107–114.

Meili haldamise lihtsustamine keeletehnoloogia abil

Tõnu Tamme (Tartu Ülikool)

Suur osa meid puudutavat informatsiooni liigub elektronpostina, kusjuures saavad kirjad on nii tööalased kui ka isiklikud. Meie töö edukus sõltub sellest, kui hästi me oskame kirju hallata ja vajalikele kirjadele õigeaegselt vastata. Selles

abistavad meid nii lokaalsed meilikliendid nagu Outlook ja Thunderbird kui ka veebi kaudu kasutatavad meiliserverid nagu Hotmail ja Gmail.

Meilikeskkonnad sisaldavad reeglina vahendeid kirjade filtreerimiseks teemade, inimeste ja kuupäevade järgi. Samuti on võimalik kirju sorteerida teemade või isikute järgi alampostkastidesse. Alternatiivina omistatakse kirjadele lihtsalt sobivad märgendid ilma vastavaid alampostkaste loomata.

Internetist informatsiooni hankimiseks on loodud võimsad otsingumootorid. Ent sarnased meetodid sobivad ka elektronkirjade analüüsimiseks. Käesoleva uurimistö eesmärgiks on saada sisulist teavet üksikkirjade kohta ja tuvastada selle abil kirjade vahelisi täiendavaid seoseid. Selle ülesande täitmiseks kasutame erinevaid keeletehnoloogilisi vahendeid nagu sagedussõnaraamatud, n-grammid ja ontoloogiad.

Süsteemi testimiseks seadsime üles Enroni meiliandmebaasi. Lisaks Enroni kirjadele saab allikana kasutada isiklikke kirju ja avalike uudisgruppide materjale.

Analüüsimise elektronkirju mitmel tasemel: postkast koosneb kirjadest, kirja sisu koosneb tekstilõikudest ja lõik lausetest. Neist igäühe jaoks leiame 5-10 sagedasemat sõna, mida käsitleme võtmesõnadena (või lihtsalt teemadena). Võtmesõnade valimisel on võimalik kasutada WordNeti terminite baasi, kus tuuakse sõnade sünonüümid, alam- ja ülemmõisted jms.

Autori koostatud tarkvarasüsteemis on vahendid elektronkirjade serverist allalaadimiseks ja nendest kirjade andmebaasi moodustamiseks. Viimase põhjal saab kasutaja esitada erineva keerukusastmega päringuid, mille tegemine tavalistes meilisüsteemides on sageli raskendatud. Näiteks saab tuvastada inimesi, kellel on sarnane hobi. Esialgsed tulemused näitavad meie lähenemise perspektiivikust.

Mis keelde me tõlgime? Lühiuurimus tõlkele ja algupärasele tekstile omistatavatest omadustest

Marju Taukar (Tallinna Ülikool)

Ettekandes tutvustan tõlkealast katset, milles vastajad pidid määrama, kas neile lugeda antud tekstid on eesti keelde tõlgitud või algupäraseid eestikeelsed tekstid. Katset ajendas tegema tõlketeaduses levinud väide, et tõlgitud keel erineb algupärasest keelest (nt Jantunen 2002, Mauranen 2004) ning selle väite baasilt kasvanud hüpoteesid tõlkeuniversaalide (Baker 1993) või seaduste (Toury 1995) kohta. Üheks tõlkeuniversaaliks peetava normaliseerimise valguses püstitatud unikaalsete elementide hüpoteesi testimiseks on sarnast katset varem teinud Sonja Tirkkonen-Condit (2002).

Katse eesmärgiks oli leida, kas tehakse vahet tõlkel ja algupärasel tekstil ning millised on need ühised omadused, mida omistatakse oletatavale tõlkele ja oletatavale algupärasele tekstile. Katses kasutatud tekstide kohta antud vastustes selgus, et selget vahet tõlkel ja algupärasel tekstil siinse katse raamides ei tehtud. Tõlgeteks märgiti sageli ka algupäraseid tekste, millest leiti erinevaid negatiivseks peetud jooni. Negatiivsest toodi esile võõrana kõlavaid väljendeid, ase- ja sidesõnade kordusi, sõnajärge, lauseehitust üldisemalt ning liiga pikki lauseid. Algupäraseks peeti teksti juhul, kui selles “midagi ei häirinud” ja kõik tundus ladus ja loomulik.

Viited

- Baker, Mona 1993. Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications. – Mona Baker, Gill Francis, Elena Tognini Bonelli (eds.). Text and Technology. Amsterdam: John Benjamins, 233–250.
- Tirkkonen-Condit, Sonja 2002. Translationese, a myth or an empirical fact? A study into the linguistic identifiability of translated language. – Target, 14 (2), 207–220. doi: [10.1075/target.14.2.02tir](https://doi.org/10.1075/target.14.2.02tir)
- Jantunen, Jarmo H.; Sari Eskola 2002. Käännösuomi kielivarianttina: syntaktisia ja leksikaalisia erityspiirteita. – Virittäjä, 2, 184–207. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2004_559.pdf (24.03.2011).
- Mauranen, Anna; Pekka Kujamäki (eds.) 2004. Translation Universals – do they exist? Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Toury, Gideon 1995. Descriptive translation studies and beyond. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

Kits kärneriks ehk terminoloog leksikograafide tööriista kallal**Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut)**

Sõnastiku koostamiseks kasutatav andmebaas saab oma struktuurilt olla põhimõtteliselt kahesugune: onomasioloogiline (kirjeldab mõisteid ja nende nimetusi) või semasioloogiline (kirjeldab sõnu ja nende tähendusi). Pealtnäha tunduks esimene nagu sobivat terminoloogiasse ja teine leksikograafiasse, kuid tegelikult on pilt kirjum. Ühest küljest valitseb oskussõnastike koostamisel süstemaatiline vastuolu teooria ja praktika vahel, nimelt koostatakse igasugustest teoreetilistest kaalutlustest hoolimata pea kõik eesti keelt sisaldavad oskussõnastikud seniajani semasioloogiliselt (Tavast 2011). Teisest küljest on teada vähemalt üks suur onomasioloogiline üldkeelesõnastik, TEKSaurus, ehk märksõnade arvu järgi võttes on need koostamisviisid seni levinud mõlemas sõnastikuklassis ühtmoodi. Tulevaste sõnastikuprojektide jaoks tööriista valimisel saab traditsiooni asemel rohkem lähtuda vahendi sobivusest, eriti praeguse sarnases olukorras, kus kõne all on baasisüsteemi valimine mitme terminitöörühma jaoks korraga.

EKI üldkeelesõnastikud kasutavad kõik EELexi, mida on nüüd hakatud pakkuma ka terminitöörühmadele (nt haridus ja geoloogia), paraku semasioloogilise andmebaasistruktuuriga. Samas toetaks EELex tegelikult ükskõik millist struktuuri, ainult küljenduse funktsionaalsus vajab veidi kohendamist, et ulatuda konkureerima selliste algusest peale onomasioloogiliste vahenditega nagu termbases.eu, tTerm või Multiterm.

Ettekandes üritan nende toodete võrdluse abil vastata kahele küsimusele: kas leksikograafi töökeskkonda annab kohandada terminoloogile ja kas kohandamise tulemusest võiks ka leksikograafil omakorda midagi kasu olla.

Viited

- Tavast, Arvi 2011. Eesti oskussõnastikud 2001–2010. – Keel ja Kirjandus, 4.